

NOTAT

TIL: Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité

FRA: Forskerforbundet 28.4.2005, sl

St.meld. nr. 20 Vilje til forskning – høring

Forskerforbundet viser til høringsmøte om forskningsmeldingen og notat datert 31.03.05 utdelt i møtet. Forskerforbundets Hovedstyre har nå behandlet meldingen og har på bakgrunn av denne diskusjonen utarbeidet en mer omfattende og utdypende kommentar som herved oversendes.

Forskerforbundet er positiv til St meld nr 20 – Vilje til forskning, som signaliserer en gledelig vilje til økt satsing på forskning og som understreker at forskning er et samfunnsansvar. Meldingen er på flere områder meget ambisiøs og inneholder en rekke forslag som, hvis de blir realisert, vil bidra til økt forskningsinnsats.

Stortingsmeldingen er særlig ambisiøs på næringslivets vegne når det gjelder forventet økning i næringslivets forskningsinnsats, og den største utfordringen blir å realisere denne målsettingen. Videre er de offentlige ressursene til de foreslåtte tiltakene avhengige av Stortingets årlige budsjettbehandlinger. Det er således ingen garanti for at disse tiltakene vil kunne gjennomføres.

En annen stor utfordring er rekruttering. Forskerforbundet mener at en videreføring av dagens opptrappingsplan for opprettelse av nye stipendiatstillinger ikke dekker behovet for nye forskere gitt det ambisiøse målet om økt forskningsinnsats og opptrappingsplanen må derfor også kompensere for etterslepet. Det er videre nødvendig å vedta en opptrappingsplan for opprettelse av nye postdoktorstillinger.

Forskerforbundet er særlig kritisk til at regjeringen i stortingsmeldingen ikke later til å ta på alvor de store endringene i arbeidsvilkårene som kvalitetsreformen har medført for vitenskapelig ansatte ved universiteter og høyskoler. Forbundet etterlyser nødvendige tiltak for å bedre forskningsmulighetene for dette personalet.

Oppsummering av Forskerforbundets kommentarer til og synspunkt på foreslåtte tiltak i meldingen (i uprioritert rekkefølge):

- Forskerforbundet støtter vekstmålet for den samlede forskningsinnsatsen på 3% av BNP innen 2010 og foreslår at Stortinget vedtar en forpliktende opptrappingsplan for den offentlige innsatsen (1% av BNP) som konkret angir årlige avsetninger til forskning. Opptrappingsplanen må innrettes slik at en relativt større andel av midlene avsettes de første tre årene. Forbundet foreslår også at det avsettes offentlige midler utover dette til tiltak for utløsning av forskning i næringslivet, eventuelt knyttet til egen opptrappingsplan. Forbundet ber Stortinget vurdere en fordelingsnøkkel der offentlig forskning utgjør minst 40% av den samlede forskningsinnsatsen (kap 2).
- Forbundet etterlyser en satsing på språk- og kulturfag samt andre humanistiske fag og vektlegging av disse fagenes betydning bl a for økt internasjonalisering (kap 2).
- Forskerforbundet støtter videreføring av incentivordningen for instituttsektoren for økt deltakelse i EUs rammeprogram og ber Stortinget innføre tilsvarende ordninger for universitets- og høyskolesektoren (kap 4).
- Forskerforbundet ber om at konsekvensene av en gradvis åpning av nasjonale forskningsprogrammer vurderes nærmere (kap 4).
- Forskerforbundet foreslår at institusjonene får 15.000 kr per inn- og utreisende forsker/vitenskapelig ansatt for å stimulere til økt forskermobilitet (kap 4 og 8).
- Forskerforbundet foreslår at institusjonene får hevet beløpet fra 5.200 til 10.000 kr per inn- og utreisende student for å stimulere til studentutveksling (kap 4 og 8).

- Forskerforbundet advarer mot å tildele den foreslåtte økningen i grunnforskningsbevilgningene etter konkurranse alene og foreslår å øke de generelle forskningsbevilgningene til alle fag innenfor de høyere utdanningsinstitusjonene for å bedre arbeidssituasjonen og forskningsmulighetene for vitenskapelig ansatte ved universiteter og høyskoler etter innføring av studiereformene (kap 5, 8, 9).
- Forskerforbundet støtter forslaget om at Forskningsrådet skal utarbeide forslag til et nytt finansieringssystem for basisbevilgninger til forskningsinstituttene. Finansieringssystemet må ta hensyn til instituttene egenart samt ulike samfunnsoppdrag og markedsmuligheter, bl a med hensyn til ulike forvaltningsoppgaver (kap 5).
- Forskerforbundet foreslår å heve øvre grense for virksomhetsstørrelse i reglene for Skattefunnordningen og klargjøre regelverket for fradragsrettigheter (kap 6).
- Forskerforbundet foreslår å innføre direkte tilskuddsordninger til næringslivet for å stimulere forskningsinnsatsen (jf tidligere ordning) (kap 6).
- Forskerforbundet støtter forslaget å etablere en ordning med ettergivelse av studielån for studenter som gjennomfører en lærerutdanning med høyere grads nivå i visse realfag og foreslår at ordningen blir gjort gjeldende for også andre realfagsstudenter som tar en mastergrad (kap 8).
- Forskerforbundet foreslår å opprette 430 nye stipendiatstillinger hvert år frem til og med 2010. Forbundet ber Stortinget bidra til at Utdannings- og forskningsdepartementet iverksetter rutiner som sikrer at stillingene blir besatt (kap 8).
- Forskerforbundet foreslår at universitetene sørger for at det også lyses ut frie stipend for doktorgradskandidater (kap 8).
- Forskerforbundet foreslår at kandidater som fullfører doktorgraden får avskrevet studielånet med 50.000 kr (kap 8).
- Forskerforbundet foreslår å opprette minst 100 nye postdoktorstillinger årlig frem til og med 2010. Forbundet ber om at ansvaret for å nå målet plasseres klart, enten ved å øremerke stillingene i budsjettet eller ved at Forskningsrådet får ansvaret for stillingene og plikt til å redegjøre for fordelingen (kap 8).
- Forskerforbundet foreslår at det øremerkes ressurser til forskningsterminordninger (kap 8).
- Forskerforbundet vil ikke ta endelig stilling til et endret finansieringssystem for universitets- og høyskolesektoren før en ser systemet i sin helhet og kan vurdere kriterier for forskningskomponenten og formidlingskomponenten i forhold til hverandre. En betingelse for å akseptere et felles finansieringssystem for universiteter og høyskoler vil være at kriteriene for de resultatbaserte komponentene vektet ulikt. Størrelsen på basiskomponenten må ikke reduseres i forhold til dagens nivå som i snitt er på 60%. For å stimulere til økt forskningsinnsats totalt foreslår forbundet at forskningskomponenten må gi tilførsel av friske midler og ikke bare føre til omfordeling av midler (nullsumspill) (kap 5, 7, 9).
- Forskerforbundet foreslår at det øremerkes midler til vitenskapelig utstyr og bygg både på Forskningsrådets og institusjonenes budsjetter for å dekke det dokumenterte behovet. Det må bevilges egne midler til vitenskapelig utstyr, bygg og infrastruktur for SFF (kap 9).
- Forskerforbundet etterlyser en omtale og vurdering av den forsknings- og formidlingsvirksomhet som finner sted ved de museene som ikke er knyttet til universiteter og høyskoler (kap 9).
- Forskerforbundet oppfordrer Stortinget til å vurdere de behov alle forskningsinstitutter, uansett fagområde, har for økte basisbevilgninger (kap 10).
- Forskerforbundet ber om at forslaget om å etablere et holdingselskap for den næringsrettede FoU-virksomheten innenfor blå-grønn sektor med hovedkontor i Tromsø og ett datterselskap i Bergen og ett i Ås utredes nærmere før den foreslåtte omorganiseringen finner sted.
- Forskerforbundet ber om at forslaget om å kanalisere basisbevilgningene til NUPI og NOVA fra Utdannings- og forskningsdepartementet til Norges forskningsråd fra 01.01.2006, utsettes inntil Forskningsrådets varslede gjennomgang av disse institusjonene er foretatt (kap 10).

Kap 2 En ledende forskningsnasjon

Vekstmål for samlet forskningsinnsats

Forskningsmeldingen stiller opp ambisiøse mål for forskningsinnsatsen. Regjeringen har valgt å legge seg på tilsvarende mål som EU (3% av BNP innen 2010) og tilsvarende fordeling av innsats; 1% av BNP over offentlige budsjetter og 2 % fra bl a næringslivet.

Forskerforbundet støtter vekstmålet, selv om forbundet er tvilende til om det er realistisk å øke forskningsinnsatsen med 23 mrd kr fra ikke-offentlige kilder uten ytterligere stimulerings tiltak. Forbundet ber derfor Stortinget vurdere ytterligere tiltak som heving av øvre grense for virksomhetsstørrelse i reglene for Skattefunn-ordningen og direkte tilskuddsordninger.

Når det gjelder den foreslåtte økningen i de offentlige bevilgningene som er en forutsetning for at de foreslåtte tiltakene skal kunne iverksettes, går forbundet sterkt inn for at Stortingets vedtar en forpliktende opptrappingsplan som konkret angir årlige avsetninger til forskning. Opptrappingsplanen må innrettes slik at en relativt større andel av midlene avsettes de første tre årene.

Videre må økningen i de offentlige forskningsbevilgningene (anslått til 5,8mrd kr) gå til offentlige tiltak. Forskerforbundet tar avstand fra NHOs forslag om å bruke de offentlige midlene på 5,8 mrd kr til tiltak for å utløse forskning i næringslivet. Til slike tiltak bør det avsettes midler utover dette, eventuelt knyttet til en egen opptrappingsplan.

Fordelingsnøkkelen mellom offentlig og privat forskning i opptrappingsplanen mot gjennomsnittlig OECD-nivå var 40-60%. Forskerforbundet støttet ikke denne fordelingen og mente en fordeling på 50-50% ville vært mer realistisk gitt strukturen i norsk næringsliv. Forslaget fra Regjeringen om å følge EUs fordelingsnøkkel på 1/3 – 2/3 er minst like urealistisk, og forbundet ber derfor Stortinget vurdere en fordelingsnøkkel der offentlig forskning minst utgjør 40% av den samlede forskningsinnsatsen.

Styrking av Forskningsfondet

Den foreslåtte økningen av Forskningsfondet fra 36 til 50 mrd kroner er positiv og Forskerforbundet støtter forslaget. Forbundet vil imidlertid minne om at avkastningen ikke alene er nok til å dekke opp behovet for den anslåtte økningen på 5,8 mrd kr i offentlige forskningsbevilgninger i femårsperioden. Gitt nåværende rente kan det dreie seg om ca halvparten, og Stortinget må derfor øke de ordinære offentlige forskningsbevilgningene tilsvarende.

Fremtidige prioriteringer

Forskerforbundet støtter de foreslåtte prioriteringene som i hovedtrekkene representerer en videreføring av dagens prioriteringer og er tilfreds med at langsiktighet og forutsigbarhet dermed sikres. Forbundet etterlyser imidlertid en satsing på språk- og kulturfag samt andre humanistiske fag og vektlegging av disse fagenes betydning for bl a økt internasjonalisering. En generell styrking av budsjettene i universitets- og høyskolesektoren vil være et bidrag i tillegg til langsiktige programmer.

Kap 4 Mot en grenseløs forskningspolitikk

Forskerforbundet synes det er gledelig at regjeringen vektlegger internasjonalisering og er enig i at styrket internasjonalisering av norsk forskning er viktig for å øke forskningskvaliteten.

Forskerforbundet har kommentarer til to av forslagene.

Forskerforbundet støtter videreføring av incentivordningen for instituttsektoren for økt deltakelse i EUs rammeprogram som går ut på å dekke inntil halvparten av instituttene egenandel ved deltakelse i EU-programmer. Dette er et viktig stimuleringsiltak, og forbundet ber Stortinget innføre tilsvarende ordninger for universitets- og høyskolesektoren.

Forskerforbundet har merket seg at Forskningsrådet skal styrke arbeidet for økt samspill mellom nasjonale og internasjonale satsinger med sikte på gradvis åpning av nasjonale programmer. Forbundet ber om at konsekvensene av en gradvis åpning vurderes nærmere gitt Norges lave FoUandel sammenlignet med andre land.

Forskerforbundet støtter de andre forslagene.

Forskerforbundet mener det i tillegg er nødvendig med konkrete tiltak for å stimulere til økt forskermobilitet og foreslår at institusjonene får 15.000 kr per inn- og utreisende forsker/vitenskapelig ansatt. Likeledes bør beløpet til institusjonene per inn- og utreisende student heves fra 5200 til 10.000 kr for å stimulere til studentutveksling (jf kap 8).

Kap 5 Kvalitet i forskning

Forskerforbundet støtter fullt ut regjeringens mål om økt kvalitet.

Regjeringen legger imidlertid opp til at tildeling av økte bevilgninger til grunnforskning i økende grad skal baseres på konkurranse for på denne måten å øke kvaliteten. Forbundet har ingen innvendinger til at deler av disse bevilgningene tildeles på slikt grunnlag, men vil samtidig minne om at det også i dag er stor konkurranse om små midler og de til dels betydelige kostnadene forbundet med søknadsprosedyrer. Videre må institusjonene få en økning i de generelle grunnforskningsbevilgningene slik at alle ansatte kan få bedre muligheter for forskning og kompetanseheving, noe som også vil være kvalitetsfremmende.

Bedring av forskningsmulighetene for universitets- og høyskoleansatte (jf kommentar til kap 8 og 9)

Forskerforbundet vil minne om de mange signaler som kommer fra forskere ved universiteter og høyskoler om at studiereformene har gitt dårligere forskningsvilkår i form av mangel på tid og ressurser. Dette representerer en permanent forverring av arbeidsvilkårene. Dette er tendenser som nå også blir bekreftet i blant annet rapporter fra Bologna-prosessen i andre land. Regjeringen har valgt å skyve denne problemstillingen foran seg til sluttevalueringen av Kvalitetsreformen og har heller ikke respondert på de klare signaler Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen gav i forbindelse med behandlingen av ny universitets- og høyskolelov om betydningen av å opprettholde prinsippet om forskningsbasert undervisning og individuell forskningsrett ved universitetene. Forskerforbundet forventer at komiteen ser betydningen av å øke forskningsinnsatsen også i universitets- og høyskolesektoren skal de ambisiøse målene nås. Dette vil kreve en økning i de generelle forskningsbevilgningene til alle fag innenfor de høyere utdanningsinstitusjonene.

Nytt finansieringssystem ved universiteter og høyskoler (jf kommentarer til kap 7 og 9)

Forskerforbundet støtter arbeidet med å videreutvikle finansieringsmodellen for universiteter og høyskoler med sikte på å fremme kvalitet. Forbundet støtter også bruk av bibliometriske dataindikatorer basert på artikkelproduksjon, men ser de samme utfordringene som regjeringen trekker frem i meldingen. Forbundet vil særlig understreke betydningen av å ta hensyn til publiseringstradisjonene i de ulike fagene og er, på bakgrunn av signaler fra flere fagmiljøer, usikker på om kriteriene utarbeidet av Universitets- og høyskolerådet tar tilstrekkelig høyde for dette.

Nytt finansieringssystem for forskningsinstituttene

Forskningsrådet skal utarbeide forslag til et nytt finansieringssystem for basisbevilgninger til forskningsinstituttene. Systemet skal være resultatbasert og foretas ut fra indikatorer for kvalitet

og relevans. Forskerforbundet mener at systemet må ta hensyn til instituttenes egenart samt ulike samfunnsoppdrag og markedsmuligheter, bl a med hensyn til forvaltningsoppgaver. Forbundet vil understreke at basisbevilgningene bl a må omfatte midler til faglig utvikling og kompetanseheving av alle vitenskapelig ansatte. Det må også gis ressurser og tid til vitenskapelig publisering fra forskningsprosjekter der oppdragsgiver ikke dekker slike kostnader.

Senter for fremragende forskning (SFF)

Forskerforbundet støtter utvidelse av ordningen med SFF, men vil fremheve at sentrene må fullfinansieres slik at ikke andre miljøer får reduserte bevilgninger. Forbundet er også opptatt av at de fagmiljøer som slike sentre utgår fra, ikke mister ressurser og bygges ned i prosjektperioden. Det er tross alt i disse miljøene at undervisning og rekruttering av nye studenter og kandidater må finne sted.

Fagevalueringer

Forskerforbundet ser nytten av fagevalueringer og viktigheten av å følge disse opp, men vil advare mot å øke omfanget av slike evalueringer vesentlig, både på grunn av tidsbruk og økt byråkrati.

Forskerforbundet støtter de andre forslagene til tiltak.

Kap 6 Forskningsbasert nyskaping og innovasjon – veier til fornyelse

Regjeringen fremmer forslag om en rekke tiltak for å fremme forskningsbasert nyskaping og innovasjon både i næringslivet og i offentlig sektor. Nyskaping og innovasjon er viktig for verdiskapingen i samfunnet og for å sikre fremtidig vekst i norsk økonomi, men Forskerforbundet vil samtidig understreke den betydning også fri grunnforskning kan ha for dette området. Det er i den forbindelse positivt at forskning i helseforetakene er omtalt, og forbundet mener dette må følges opp på en måte som sikrer at bevilgningene går til forskning.

Fornyelse av norsk næringsliv

Forskerforbundet støtter forslagene til tiltak, men tviler på om de foreslåtte tiltakene for fornyelse av norsk næringsliv er tilstrekkelige og omfattende nok til å gi næringslivets forskningsinnsats den økning som er nødvendig for å nå vekstmålet i 2010.

Forskerforbundet foreslår derfor å justere Skattefunn-ordningen bl a ved å heve taket for virksomhetsstørrelse slik at ordningen også passer for større foretak. Videre må regelverket vedr. fradragsrettigheter klargjøres. Forbundet ser for øvrig frem til at ordningen blir evaluert, slik at en kan få bekreftet om ordningen har stimulert til mer forskning eller om ordningen bare har medført at utviklingstiltak og lignende aktiviteter er blitt registrert som forskning.

Forskerforbundet har merket seg forslaget om å etablere en ordning med nærings-ph.d. Forbundet er positiv til ordningen og forutsetter at graden godkjennes av et universitet eller høyskole (jf kap 10).

I meldingen viser regjeringen til at relevant erfaring fra næringslivet og fra kommersialisering kan vektlegges ved bedømmelse av kompetanse og i lønnsoppgjør. Forskerforbundet har ingen innvendinger til dette, men vil peke på at slike kriterier vil være et supplement til allment aksepterte kriterier for vitenskapelig nivå og kvalitet.

Forbundet foreslår at det innføres direkte tilskuddsordninger for å stimulere næringslivets forskningsinnsats ytterligere (jf tidligere ordning).

Fornyelse av offentlig sektor

Forskerforbundet støtter forslagene til tiltak, men vil samtidig fremheve at offentlig sektor har vært gjennom flere fornyelsesprosesser og at eventuelle nye tiltak først må iverksettes etter grundige vurderinger der evaluering av resultatene av tidligere prosesser må vektlegges. Forskning på konsekvenser for samfunnet, brukerne og virksomhetenes tjenesteyting vil her være nyttige og nødvendige bidrag.

Kap 7 Forskning og samfunn – etikk og allmennrettet formidling

Regjeringen fremmer forslag om tiltak vedr etiske spørsmål og allmennrettet forskningsformidling.

Forskerforbundet støtter forslagene knyttet til etiske spørsmål og har også tidligere støttet lovhjemling av etikkomiteer og uredelighetsutvalg.

Når det gjelder forslagene knyttet til forskningsformidling, vil forbundet kommentere enkelte av de foreslåtte tiltakene nærmere. Forskerforbundet støtter de andre forslagene.

Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler (jf kommentarer til kap 5 og 9)

Forskerforbundet har tidligere støttet innføringen av en formidlingskomponent i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Forbundet vil ta endelig stilling til komponenten når forslag til kriterier er kjent. Det vil være viktig å se formidlingskomponenten og kriteriene for denne i sammenheng med endelig utforming av kriteriene for forskningskomponenten.

Formidling inn i forskerutdanningen

Forskerforbundet er ikke uenig i at formidling er et viktig område som alle vitenskapelig ansatte bør ta på alvor, men vil advare mot at formidling gis så stor plass i forskerutdanningen at det går på bekostning av vitenskapelig arbeid og faglig fordypning gitt ønsket om å fullføre graden innen normert tid.

Offentliggjøring av forskning

Forskerforbundet mener at det er viktig å gjøre offentlig finansiert forskning mer åpent tilgjengelig og er glad for at det foreslås at mulighetene for dette skal utredes nærmere. I utredningsarbeidet må hensynet til både oppdragsgivere og opphavspersoner (forskere og studenter) ivaretas.

Kap 8 Forskere: rekruttering og karriere

Forskerforbundet er tilfreds med at regjeringen i meldingen vektlegger den betydning dyktige forskere har for hele forskningssystemet og for forskningskvalitet, og nødvendigheten av å rekruttere dyktige kandidater til forskning og høyere utdanning.

Etter forbundets mening er rekruttering en av de største utfordringene sektoren står overfor de nærmeste årene. Et av de viktigste tiltakene vil være å gjøre forskerkarrieren så attraktiv som mulig med gode karrieremuligheter, tilfredsstillende lønn og arbeidsvilkår.

Forskerforbundet har kommentarer til noen av forslagene:

Rekruttering til matematikk, naturvitenskap og teknologi

Forskerforbundet støtter forslagene om spesielle tiltak for å rekruttere til realfag og teknologi. Etter forbundets mening vil en ordning med ettergivelse av studielån være aktuell ikke bare for studenter som gjennomfører lærerutdanning som inkluderer høyere grads nivå i visse realfag, men også for andre realfagsstudenter som tar en mastergrad. Forbundet foreslår derfor en slik utvidelse av ordningen.

Opptrappingsplan for nye stipendiatstillinger

Forskerforbundet støtter forslaget om å opprette flere stipendiatstillinger, men synes ikke regjeringens forslag om å følge opp den tidligere vedtatte opptrappingsplanen for nye stipendiatstillinger er særlig imponerende gitt at denne planen ble salderingspost de to siste foregående årene. Dette forutsetter i alle fall at etterslepet på 400 stillinger må kompenseres i tillegg til å øke med de foreslåtte 350 stillinger per år. Dette betyr at det må opprettes 430 stillinger hvert år frem til og med 2010. Departementet må iverksette rutiner som sikrer at stillingene blir besatt. Universitetene må ta ansvar for at det også lyses ut frie stipend for doktorgradskandidater.

Det er viktig at forskningsinstituttene fortsatt har muligheter for å finansiere egne stipendiatstillinger og veilede stipendiater i samarbeid med universitet, høyskole eller næringsliv. Dette har betydning for rammen for prosjektet/programbevilgningen. Godkjenning av program og grad må skje ved universitetene eller de høyskolene som har slike program (jf kap 10).

Forskerforbundet vil understreke at tilsettingsperioden for stipendiatstillinger i henhold til retningslinjer for tilsetting i stillingen, normalt skal være 4 år inkludert 1 års pliktarbeid.

Avskrivning av studielånet ved oppnådd doktorgrad

For å stimulere flere til å ta doktorgrad, foreslår Forskerforbundet at kandidater som fullfører doktorgraden får avskrevet studielånet med 50.000 kr.

Opptrappingsplan for nye postdoktorstillinger

Forskerforbundet støtter forslaget om å øke antall postdoktorstillinger og foreslår samtidig at vekstmålet konkretiseres til minst 100 nye stillinger årlig. Forbundet ber også om at ansvaret for å nå målet plasseres klart, enten ved å øremerke stillingene i budsjettet eller ved at Forskningsrådet får ansvaret for stillingene og plikt til å redegjøre for fordelingen.

Ny midlertidig stilling

Når det gjelder forslaget i meldingen om opprettelse av ny midlertidig stilling på mellomnivå, er Forskerforbundet villig til å gå inn i forhandlinger om betingelsene for opprettelse av en slik stilling. Hvilke betingelser en kommer frem til, vil være avgjørende for hvordan forbundet vil stille seg til forslaget. Forbundet vil understreke at stillingen ikke må erstatte nåværende førsteamanuensisstilling som ordinær fast stilling og ser at den foreslåtte stillingen neppe vil fremme mobilitet eller likestilling. Vi viser for øvrig til våre innspill om midlertidig tilsetting i ny universitets- og høyskolelov og nødvendigheten av å vurdere dette på nytt i tilknytning til behandlingen av arbeidsmiljøloven og embets- og tjenestemannsloven.

Lønns- og arbeidsvilkår for forskere (jf kommentar til kap 5 og 9)

Rekruttering av dyktige kandidater til vitenskapelige stillinger vil avhenge av om institusjonene kan tilby gode og konkurransedyktige lønns- og arbeidsvilkår. Institusjonene må derfor ha et ressursgrunnlag som gjør det mulig å gi vitenskapelig ansatte arbeidsvilkår med tid og ressurser til forskning.

Kvalitetsreformen har skapt en vanskelig arbeidssituasjon for mange ansatte med økt undervisningsbelastning og begrenset tid til forskning og faglig oppdatering. Forskerforbundet etterlyser konkrete tiltak for å bedre arbeidssituasjonen og muliggjøre forskning. Forbundet vil i den forbindelse trekke frem betydningen av å øke de generelle bevilgningene slik at institusjonene kan opprette flere vitenskapelige stillinger. Forbundet mener videre at institusjonene i større grad enn i dag bør konsentrere undervisningen i perioder for å frigjøre sammenhengende tid til forskning. Forbundet foreslår også at det øremerkes ressurser til forskningsterminordninger.

Institusjonene har et lokalt ansvar for å utvikle en lønnspolitikk som utnytter tariffavtalens muligheter for differensiering og belønning av ekstrainsats og kompetanse. Dette forutsetter at institusjonene har budsjettammer som tillater dette, men dagens budsjettbegrensninger gjør dette svært vanskelig. Undersøkelser viser således at universitets- og høyskolesektoren er den statlige

sektor som i minst grad tilfører forhandlingspotten egne midler. En prioritering av sektoren må derfor også innebære at det tas sentrale politiske grep for å heve det generelle lønnsnivået.

Mobilitet (jf kommentar til kap 4)

Forskerforbundet viser til sine forslag i kap 4 om å tildele institusjonene 15.000 kr for hver inn- og utreisende vitenskapelig ansatt og 10.000 kr for hver inn- og utreisende student for å stimulere til mobilitet.

Forskerforbundet støtter de andre forslagene.

Kap 9 Forskning ved universiteter, høyskoler og helseforetak

Et av de prioriterte områdene er grunnforskning, og regjeringen legger opp til å styrke ressursene til grunnforskning ved universiteter og høyskoler. Imidlertid foreslår regjeringen at den største økningen i all hovedsak skal gå til å styrke forskningen innen matematikk, naturvitenskap inkludert biomedisin samt teknologi. Ressursene skal i følge meldingen tildeles gjennom konkurransebaserte ordninger.

Forskerforbundet er positiv til at disse fagene styrkes, men vil samtidig peke på det store behovet også andre fag har for styrking (jf kap 5). Forbundet har i sin kommentar til kap 5 også advart mot å tildele en for stor andel av midlene basert på konkurranse alene.

Finansieringssystem for universiteter og høyskoler (jf kap 5 og 7)

Forskerforbundet viser til sine kommentarer til finansieringsmodellen under kap 5 og 7. Forbundet vil ikke ta endelig stilling til et endret system før en ser systemet i sin helhet og kan vurdere kriterier for forskningskomponenten og formidlingskomponenten i forhold til hverandre. En betingelse fra forbundets side for å innføre et felles system for universiteter og høyskoler er at kriteriene vektet ulikt. Finansieringssystemet må også være slik at det ikke hindrer samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene.

Når det gjelder forskningskomponenten mener forbundet at finansieringssystemet må ta hensyn til ulike publiseringstradisjoner og til de ulike rollene institusjonene forventes å spille. Forbundet mener også at den resultatbaserte forskningskomponenten ikke må baseres på ren omfordeling (nullsumspill), men må gi tilførsel av friske midler.

Forbundet vil understreke at innføring av en formidlingskomponent må ses i sammenheng med endrete kriterier for forskningskomponenten og må ikke føre til at basiskomponenten reduseres i forhold til dagens nivå som i snitt utgjør 60% av de totale bevilgningene.

Finansiering av forskning ved universiteter og høyskoler (jfr kommentar til kap 5)

Forskerforbundet viser til sine kommentarer til kap 5 og advarer mot å tildele all fremtidig vekst i grunnforskningsmidlene gjennom konkurransebaserte ordninger.

Forskerforbundet vil særlig understreke behovet for en økning i de generelle forskningsbevilgningene til universiteter og høyskoler for å bedre forskningsmulighetene i form av tid og penger for alle vitenskapelig ansatte for å kompensere for økte undervisningsoppgaver og reduserte forskningsmuligheter som følge av studiereformene.

Tidsavgrenset ordning for dekning av driftsutgifter ved pågående forskningsprosjekter

Forskerforbundet mener at søknadsprosedyrer og søknadsbehandling kan bli tidkrevende og byråkratisk og støtter ikke forslaget; et forslag som for øvrig Forskningsrådet selv har avvist. Etter forbundets mening illustrerer forslaget institusjonenes knapphet på ressurser.

Vitenskapelig utstyr og bygg

Som meldingen viser er behovet for vitenskapelig utstyr og bygg betydelig. Forskerforbundet støtter de foreslåtte tiltakene, men mener at dette ikke er tilstrekkelig for å sikre de nødvendige

midlene. Forbundet foreslår derfor at det øremerkes midler både på Forskningsrådets og institusjonenes budsjetter for å dekke det dokumenterte behovet. Når det gjelder midler til vitenskapelig utstyr, bygg og infrastruktur for SFF, må dette dekkes av egne bevilgninger og ikke belastes moderinstitusjonen.

Museene

Forskerforbundet støtter forslagene som gjelder universitetsmuseene, men etterlyser en omtale og vurdering av den forsknings- og formidlingsvirksomhet som finner sted ved de museene som ikke er knyttet til universiteter og høyskoler. Disse institusjonene forvalter store verdier som har stor regional og nasjonal betydning og er en viktig del av norsk museumsvirksomhet. For å bedre forsknings- og utviklingsmulighetene ved disse museene må disse institusjonene ha ressurser til egeninitiert forskning og kompetanseutvikling.

Forskerforbundet støtter de andre forslagene.

Kap 10 Instituttsektoren i norsk forskning

Forskerforbundet deler regjeringens syn på at forskningsinstituttene utgjør en viktig del av det norske forskningssystemet og at de utfører forskning av høy kvalitet og stor betydning for mange fag- og samfunnsområder. Forbundet savner imidlertid forslag om en klarere arbeidsdeling mellom universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter selv om det er gitt enkelte signaler i den retning i meldingen.

Etter Forskerforbundets mening er det behov for en gjennomgang av instituttens basisfinansiering, og forbundet støtter forslaget i meldingen om at Forskningsrådet skal utarbeide forslag til nytt finansieringssystem for basisbevilgninger til forskningsinstituttene. Forskerforbundet vil i den forbindelse understreke behovet som alle institutter har for bevilgninger til faglig utvikling, egeninitiert forskning og kompetanseutvikling. Basisbevilgningene må også dekke kostnader i tilknytning til vitenskapelig publisering fra forskningsprosjekter der oppdragsgiver ikke dekker slike kostnader. Det må tas hensyn til instituttens egenart, ulike samfunnsoppdrag og markedsmuligheter (jf kommentar til kap 5).

Forskerforbundet vil kommentere enkelte av forslagene nærmere.

Økte basisbevilgninger

Forskerforbundet har ingen innvendinger til at basisbevilgningene til de teknisk-industrielle og miljøinstituttene økes, men vil samtidig understreke at en rekke andre forskningsinstitutter som f.eks. de samfunnsvitenskapelige, har et minst like stort behov for bedre og forutsigbare rammebetingelser og ber om at Stortinget tar hensyn til dette.

Holdingselskap – blå-grønn sektor

Regjeringen foreslår å etablere et holdingselskap for den næringsrettede FoU-virksomheten innenfor blå-grønn sektor med hovedkontor i Tromsø og ett datterselskap i Bergen og ett i Ås. Forskerforbundet kan ikke se at forslaget og konsekvensene av etablering av et holdingselskap, er grundig utredet og frykter bl.a. at forslaget vil føre til økt administrasjon og byråkrati. Forbundet mener at en i stedet for å bruke ressurser på å etablere nye overbyggende nasjonale strukturer, heller bør satse på tiltak som kan bygge på og videreutvikle de eksisterende institusjonene og etablere ordninger som kan styrke samarbeidet mellom disse regionalt. Forbundet er også skeptisk til å skille ut den næringsrettede virksomheten i en egen enhet, særlig hvis den nye enheten også skal omfatte havbruksstasjonene. Forbundet ber derfor om at forslaget utredes nærmere før den foreslåtte omorganiseringen finner sted.

Kanalisering av basisbevilgninger

Forskerforbundet har merket seg at regjeringen legger opp til at alle basisbevilgninger til forskningsinstituttene som hovedregel skal kanaliseres gjennom Forskningsrådet. I tråd med dette varsles det om at det vil bli foreslått å kanalisere basisbevilgningene til NUPI og NOVA fra

Utdannings- og forskningsdepartementet til Norges forskningsråd fra 01.01.2006. Forbundet viser til at de sosialpolitiske og de utenrikspolitiske instituttene skal gjennomgås av Forskningsrådet, og forbundet mener en bør avvete denne gjennomgangen før endelig beslutning om basisbevilgningene finner sted.

Samarbeid UH-sektor og instituttsektor

Forskerforbundet støtter et nærmere samarbeid mellom universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Forbundet finner det hensiktsmessig at universiteter og høyskoler søker samarbeid med dagens institutter fremfor å etablere nye institutter. Særlig vil samarbeid mellom høyskoler og regionale institutter være hensiktsmessig for å oppnå mer robuste fagmiljøer. Finansieringssystemet må derfor legges til rette slik at samarbeid stimuleres.

Samarbeid om doktorgradsutdanning

Forskerforbundet synes det er fornuftig å bruke forskningsinstituttene mange gode fagmiljøer i doktorgradssammenheng noe som også skjer i dag. For å utnytte dette potensialet fullt ut bør også instituttene sikres finansiering som gir rom for stipendiatstillinger. Godkjenning av program og grad må fortsatt skje ved universitetene eller de høyskolene som har slike program. (jf kap 10). Forbundet støtter etablering av en ordning med nærings-ph.d. (jf kap 6).